

Rondblik

Bericht van twee zusters ver weg...

P. Schelling

De Iglesia Reformá aan de Arowakenweg in Willemstad, Curaçao.

Zo neergeschreven ligt het het meest voor de hand om aan een adres en een gebouw te denken. Bij mijn eerste bericht in het juninummer stond een foto van de bekende driehoekige gevel.

Maar er huizen twee gemeenten in, die elk dezelfde naam dragen. De ene is de Nederlandstalige gemeente die als Gereformeerde Kerk in ons handboekje staat - ze is de zuster ver weg over wie ik de vorige maal begon te schrijven. De andere is de Papiamentstalige gemeente die onlangs onder leiding van de zendende kerk van Dordrecht - sinds 1999 de opvolgster van Rijnsburg - als zelfstandige Iglesia Reformá is geïnstitueerd.

Een verhaal apart moet dat zijn, die twee gereformeerde kerken in het ene gebouw. Allebei beleefden ze dit jaar een bijzondere zondag - de aanleiding tot deze 'berichten' van ver. We vervolgden hun beider verhaal. Eerst dat van de 'Nederlandse' gemeente.

Vacant

De eerste twintig jaar na de Vrijmaking c.q. herinstituering van de Gereformeerde Kerk op Curaçao werd zij, schreef ik eerder, om het halfjaar gediend door wisselende predikanten. Dat veranderde in 1966 toen ds. K. Deddens zich als eerste zending namens de kerk van Rijnsburg in Willemstad vestigde. Hij werkte natuurlijk vanuit de bestaande, overwegend 'Nederlandse' gemeente, die hij als consulent ook diende en die zeker de eerste periode op allerlei manieren bij het zendingswerk betrokken was en assisteerde. Ook toen het werk uitbreidde en er meer zendingen op het eiland kwamen, was één van hen steeds consulent voor de gemeente.

Aan die situatie kwam na bijna veertig jaar een einde, toen in juni 2003 ds. Jasper Klapwijk (thans te Winsum (Gr.)) repatrieerde. Het paste in het beleid van de (inmiddels) zendende kerk van Dordrecht om die lege plaats niet meer te vervullen: alleen ds. Afinus de Vries zou de resterende vier jaren van zijn termijn, menselijkerwijs gesproken, de zendingsgemeente tot zelfstandigheid moeten brengen. Maar daarbij zou hij niet, zoals voorheen, een belangrijk deel van zijn werktijd aan de Nederlandstalige gemeente kunnen besteden.

Met als gevolg dat die gemeente voor het eerst weer reëel vacant was, al handhaafde de classis wel het formele consulentschap van ds. De Vries.

Weer werd hulp gezocht in Nederland. Voor meer dan een halftime predikant was er geen werk en waren er ook geen financiën. Denkbaar was dat de predikantsvrouw de helft van het gezinsinkomen zou verwerven, bijvoorbeeld in het onderwijs of de zorg. Maar daarvoor was niet zomaar iemand te vinden, terwijl ook de mogelijkheden op Curaçao zelf zeer beperkt waren.

De drie jaren tot vorig najaar werd de gemeente gediend door zeven tijdelijke predikanten, voor wie een gemeubileerd huurhuis beschikbaar was. De meesten van hen werkten één tot enkele maanden op het eiland; twee emeriti, ds. Lameris en schrijver dezes, konden een langere periode assisteren, namelijk resp. driekwart en anderhalf jaar. Het waren periodes

waarin de gemeente (weer) merkte hoe waardevol bearbeiding door een 'eigen' predikant voor haar is. Het verlangen naar een 'echte' eigen predikant werd erdoor versterkt.

Inmiddels had de classis Dordrecht-Gorinchem dat verlangen gerechtvaardigd genoemd. Zij had een speciale 'commissie van bijstand' benoemd, die zich bezig ging houden met de vraag hoe er hulp geboden kon worden. Meer dan wat tijdelijke assistentie leek dat voorlopig niet te kunnen worden. Maar ook de vraag naar de positie van de gemeente naast haar Papiamentstalige zuster moest op de agenda blijven staan. Nietwaar: zeker in het isolement waarin ze beide verkeren, die kleine gereformeerde gemeenten van ca. 90 en 130 zielen, is een verre gaande samenwerking zo niet eenwording toch wenselijk, zo niet geboden? Maar dat is wel wijsheid vanachter een Nederlands bureau - ik kom er later nog op terug, want ook over het ontstaan van die twee gescheiden gemeenten moet natuurlijk nog iets gezegd worden.

Vacature vervuld

In die betrekkelijke impasse bracht het voorjaar 2006 ineens een verrassende ontwikkeling. Ds. De Vries meldde dat er een deeltijdfunctie als godsdienstleraar aan het protestants-christelijke Marnixcollege vrijkwam en dat daarvoor een kracht uit de kring van onze gemeenten zeker in aanmerking zou komen. Graag zelfs. Ds. De Vries zat zelf sinds twee jaar in het bestuur van de Vereniging voor Protestants-Christelijk Onderwijs. Hij volgde een orthodox-hervormde predikant op die door de VPG, de Curaçaose PKN, werd 'gedetacheerd' als 'decaan' voor de bewaking en ontwikkeling van het protestants-christelijk karakter van het onderwijs. Tussen haakjes: zo'n functie kan de VPG gemakkelijk financieren, want zij heeft nog een volledige 'zilveren koorde' met de overheid en ontvangt vier formatieplaatsen uit de staatskas...

Hoe het zij, op deze wijze zou aan een predikant met classicale steun een volledige functie aan te bieden zijn. Snel werd actie ondernomen, onder leiding van de commissie van bijstand. Een e-mail ging uit naar alle gereformeerde predikanten in Nederland en intussen werd met enkele adviseurs het hele financiële plaatje uitgezocht, samen met de kerkenraad ginds, de schoolvereniging en de classicale deputaten 'voor hulpbehoevende kerken' (art. 11 KO). Uit een allicht beperkt aantal reacties viel de keus op ds. Corné Alderliesten en zijn vrouw, toen nog in de gemeente van Assen-Marsdijk. De classis zegde in september 2006 steun toe aan het gehele project, begin oktober werd een beroep uitgebracht voor een diensttijd van in principe vijf jaar, en na een kennismakingsbezoek nam ds. Alderliesten het beroep aan. Hij vertrok op 4 januari jl. met zijn gezin naar Curaçao, waar hij eind januari een definitief huurhuis betrok. Na goedkeuring van de decemberclassis vonden de bevestiging (door ds. De Vries) en intrede plaats in de middagdienst van zondag 14 januari van dit jaar. Dat het voor de gemeente een bijzonder feestelijke zondag was die dankbaar werd gevierd, zal duidelijk zijn. Een groot aantal genodigden was aanwezig uit de kring van de kerken en de school - in het geheel van het maatschappelijk en kerkelijk leven op het eiland wil de Gereformeerde Kerk graag een eigen plaats innemen, waar mogelijk in goede samenwerking.

Groei naar zelfstandigheid

Maar nu het verhaal van de Papiamentstalige gemeente.

Toen het in 1966 door ds. K. Deddens gestarte zendings-, wil men: evangelisatiewerk, op Curaçao werd gezegd, groeide er in die eerste jaren een gemeente van gemengd Nederlands-Antilliaans karakter. Zij kreeg in 1974 een nieuw eigen gebouw met pastorie aan de Arowakenweg.

In de loop van de jaren groeide echter de overtuiging dat niet de 'autochtone' Antillianen in een gemeente van overwegend Nederlands karakter moesten worden geïntegreerd, maar dat het eerder andersom zou moeten. Om deze 'antillianisering' te stimuleren werd het werk in 1986 gedecentraliseerd: naast de gemengde gemeente aan de Arowakenweg met haar eigen kerkenraad werden er drie kleine Papiamentstalige gemeenten gesticht in buitenwijken van Willemstad, die onder leiding stonden van een zendeling. Deze inzet leek goed, maar sloeg niet aan. Iemand noemde eens als een van de redenen dat je mensen die in hun jeugd zijn opgegroeid in mooie grote roomse kerken, niet permanent in een 'lokaaltje' krijgt... Vanaf 1993 keerden de deelgemeenten gaandeweg naar de Arowakenweg terug; in 1998 de laatste. En om een lang verhaal kort te maken: om nu het goede doel van de antillianisering niet prijs te geven werd besloten tot een gescheiden kerkelijk leven. De Papiamentstalige gemeente kwam onder leiding van een 'team', de zendeling met twee (aspirant-)ouderlingen. De beide gemeenten hielden maandelijks een gezamenlijke dienst (met tolk), en team en kerkenraad hadden een regelmatig overleg.

En in de loop der jaren was er groei.

Even ter zijde: de Nederlandstalige gemeente bleef in zielental in de loop der jaren steeds stabiel: ca. 30 tot 35 'adressen', van ongeveer de helft Nederlandse en Antilliaanse vaste eilandbewoners en de andere helft tijdelijk, meest één tot drie jaar, naar het eiland uitgezonden personen en gezinnen - afgezien van een halfjaarlijkse grotere of kleinere groep stagiair(e)s.

De Papiamentstalige gemeente groeide haar voorbij: ze telt momenteel rond 70 leden, maar er zijn wekelijks meer dan 100 kerkgangers. De Vries' jaarlijkse bijbelcursussen voor 'beginners' en 'gevorderden' blijven telkens bij de start zo'n 60 belangstellenden trekken en de visser van mensen vangt telkens weer jonge en oudere vissen in het net. Ontroerend zijn in een belijdenisdienst de getuigenissen van levens waarop de Geest en het Woord greep hebben gekregen. Zoals van een RK-opgevoede en in Nederland uiteraard RK-geschoolde onderwijzeres: 'Ik heb al die jaren een kerkgeloof gehad, maar door de cursus en de catechisatie heb ik nu een bijbelgeloof gekregen!'

Natuurlijk was het werk steeds gericht geweest op groei naar zelfstandigheid. Maar in de jaren na het vertrek van ds. Klapwijk in 2003 werd in het beleid daarop meer nadruk gelegd - het in 2007 voorziene vertrek van ds. De Vries werd als een eind- en beginpunt in beeld genomen.

En met zegen en vrucht. De gemeente werd zich in deze jaren haar eigen verantwoordelijkheid gaandeweg meer bewust. Zij ontwikkelde ook een eigen Antilliaans-gereformeerde identiteit, te midden van veel halfkerkelijk en traditioneel rooms-katholicisme en ook een groot aantal evangelische en charismatische gemeenten. Zo doorstond ze nog heel recent een crisis, toen een vooraanstaand lid met sympathieën in die richting een daad van overdoop stelde en ook zelf één jongere van de gemeente doopte - het aantal 'slachtoffers' bleef gelukkig klein.

Omdat veel mannen steeds de vrijblijvendheid verkozen boven het nemen van verantwoordelijkheid, werd het werk in een speciale mannengroep als 'kweekvijver' voor het ambt ook een speerpunt in het beleid van ds. De Vries. En ook daarop rustte zegen: naast de bestaande is er nieuwe mankracht gevonden voor de vervulling van de ambten.

Geïnstitueerd en vacant

Zo groeide de Papiamentstalige gemeente eveneens naar een feestelijke zondag toe. Onder leiding van Dordrecht werd medio juni in de kring van de 'classis binational' - waarover zo dadelijk nog - besloten tot instituering. En op zondag 24 juni jl. vond die plaats met de

bevestiging van vier ambtsdragers, van wie één specifiek als jeugdouderling. Moeder Dordrecht kan zich terugtrekken, dochter Willemstad is onze zelfstandige zuster geworden. Ze is nog zonder predikant. In het verleden is er wel eens hoop geweest op een kracht uit eigen kring, maar dat is niet gelukt. Maar misschien biedt een andere ontwikkeling in de toekomst ook mogelijkheden.

De Spaanstalige invloed op het eiland neemt toe en ook nu al zijn er veel gemeenteleden die alleen Spaans spreken met Papiaments als tweede taal. Ook veel van de cultuur heeft een Latijns-Amerikaans karakter - in mijn vorig bericht vermeldde ik al de bijnaam van de ABC-eilanden: Waddeneilanden van Venezuela. Daarom lag het erg voor de hand dat er groeiende contacten kwamen met de Venezolaanse Gereformeerde Kerken, die, meen ik, officieel heten 'Iglesia Evangelica da Fé Reformada' en waarvan we in 1999 voor het eerst een afgevaardigde ontvingen op de synode van Leusden. Prachtig, dat 'van gereformeerd geloof': veel van de broeders en zusters vonden de gereformeerde belijdenis na een tocht vanuit Rome door het evangelisch-charismatische denken en leven heen, en zij ervaren het als een bevrijding. Ze 'indoctrineren' er hun kinderen en hun jeugd mee - we maakten er iets van mee. Toen er op een speciale zondag in de gemeente van Valencia iets te vieren was, voerden tien jonge belijdende leden en belijdeniscatechisanten een zeer gereformeerde act op: gekleed in toga's met vijf om vijf verschillende gekleurde baretten zetten ze in woord en weerwoord 'de vijf punten van het calvinisme' uiteen, onze Dordtse Leerregels met de veroordeling der dwalingen. Een houten tulp houdt de herinnering levend: TULIP is het Engelse afkortingwoord voor *the five points of Calvinism*. Als je zoiets meemaakt als Nederlandse gast, denk je stilletjes, met alle beperking en relativering: kom daar bij ons vandaag eens om!

De contacten met Venezuela zijn inmiddels bevestigd in een 'classis binational', waarin ook de Nederlandstalige gemeente participeert. Twee keer per jaar komt ze bijeen om praktische zaken van het gereformeerde kerkelijke en maatschappelijke leven te bespreken. Naar ik begreep heeft in juni ook een deputatie van de classis meegesproken over de instituering van de Curaçaose gemeente.

Welnu, het is die kerkelijke wereld waaruit misschien ook een predikant de gemeente kan komen dienen. Ds. Han Keesenberg, oud-zendeling van Curaçao, verzorgt daar met steun van de Drentse kerken een predikantsopleiding. Er waren plannen dat een van de leerlingen op Curaçao als predikant bevestigd zou worden, maar dat kon helaas niet doorgaan. Voor nu is ds. Alderliesten als consulent van de gemeente aangezocht. Ds. De Vries repatrieert immers en hoopt zich medio oktober aan de kerk van Ridderkerk te verbinden.

Twee zusters ver weg...

Twee bijzondere zondagen dit jaar op koninkrijksgrond in de tropen. Twee gemeenten die aan een nieuwe fase in hun kerkgeschiedenis zijn begonnen.

De Nederlandstalige gemeente heeft voor het eerst een eigen predikant voor een aantal jaren. Door zijn functie in het protestants-christelijk onderwijs zal die gemeente zelf ook wat meer op de Curaçaose kaart kunnen komen te staan. Met de kansen om als enige orthodox-gereformeerde kerk op het eiland in missionair opzicht iets te betekenen voor de nog steeds aanwezige Nederlandse bevolkings- en cultuurstroom. Ook zal deze nieuwe situatie voor de opbouw van het eigen gemeentelijk leven van betekenis kunnen zijn. De gemeente is in haar diverse en snel wisselende samenstelling altijd kwetsbaar geweest. Zaken als gemeentelopbouw en het aanpakken van evangelisatiewerk zijn voor zo'n gemeente niet eenvoudig. Stabiele bearbeiding op en onder de kansel kan daarvoor veel betekenen.

En dan is daar de verhouding tussen de beide gemeenten. Als relatieve buitenstaander probeer ik er voorzichtig iets van te zeggen. Het is destijds zonder twijfel een goede beslissing geweest om aan de Papiamentstalige gemeente een ontwikkeling in betrekkelijke afzondering te gunnen. De vrees is gerechtvaardigd dat de wonden van de slavernij nog altijd nawerken - wie er iets van leest of in een museum bekijkt, schaamt zich diep. Dat kan zich op allerlei manieren uiten. In het directe contact met Nederlanders kunnen Antilliaanse mensen zich zomaar heel onderdanig en afhankelijk opstellen. En als er in het kerkelijke werk blanke broeders 'in hun buurt' zijn, zullen ze al gauw het initiatief en de verantwoordelijkheid graag aan hen overlaten. Die weten immers zo goed hoe alles moet in de kerk, en ze weten het in ieder geval al gauw beter...

Wat zal het in dat licht een zegen zijn wanneer de 'autochtone' Antilliaanse broeders en zusters jaren van zelfstandig kerkelijk leven tegemoetgaan en groeien in hun eigen christelijk en gereformeerd zelfbewustzijn! Maar dat zal in deze context alleen goed kunnen gebeuren los van de mensen die het altijd al beter weten en kunnen, of ze dat nu willen en zich bewust zijn of niet... Met andere woorden: het mag vreemd klinken op gemeenschappelijke koninkrijksgrond, maar wezenlijke verschillen in denk- en leefcultuur staan op dit moment een veel nauwere band van de twee gemeenten in de weg. Hoe voor de hand liggend en zelfs wenselijk die ook zou zijn.

Maar wat niet is, kan komen. En beide gemeenten zijn zich ook wel bewust dat eraan gewerkt moet blijven, in gebed en vertrouwen, omwille van de gemeente en het evangelie van Christus op Curaçao. Het ideaal is een Antilliaanse gemeente met een eigen authentieke gereformeerde uitstraling en stijl, waarin door extra voorzieningen, met name op het gebied van de taal, ook een royale plaats is voor de Nederlandse rijksgenoten die voor kortere tijd tot de gemeente willen behoren, of voor de landgenoten van Nederlandse komaf die zich definitief op het eiland hebben gevestigd.

De 'personele unie' van de predikant van de Gereformeerde Kerk en de consulent en straks misschien de predikantsmentor van de Iglesia Reformá zal van betekenis kunnen worden voor de verhouding van beide gemeenten. En het feit dat ze elk onder leiding staan van een eigen kerkenraad, zal ook de zaak van hun onderlinge verhouding in een nieuw licht kunnen zetten. Onder Gods gulle Caribische zon, die alles, ook kerkelijk leven, met een bijzonder licht overgiet. Het leven van twee zusters van ons, die het zonnetje zijn in ons kerkelijk huis? Ze hebben met ons de zon van Gods genade in huis!

[onderschriften bij de foto's]

Interieur kerkgebouw: front met Antillianen en voorganger/ouderling

Intrede ds. Alderliesten

De nieuwe pastorie voor de fam. Alderliesten